

נרדף גוי הוא הדין לישראל, מכל מקום למעשה יש לחייב לפצוע היהודי הרוצח גיים ולא להורגו אם ברור שלא יירה בחיל. ורק אם אסורה מלכות ישראל לרוץ גויים והרוצח מورد במלכות לוצאות לחיליים להרגו, הילכה ח' אויל המלכות עליו לחILIIM להרגו, ומלכות כוללת גם מי שהסתימו עליו כל ישראל כמו שכותב שם הרדכ"ז והוא הדין רוכו והדברים עתיקים.

יהודה הרצל חנוך

הציל עבור על לא לעמוד על דם רעך וכן על לא תחום עינך וביטל עשה של וקצתה את כפת, כי כל המצוות האלה נאמרו בישראל בלבד וכיון שאין מצוה לישראל להציל בן נח בנפשו של רודף ישראל מAMILA ההרוגו עובר על לא תרצת, וה גם שיש לעין שהוא ז' מצות בני נח שיכות גם בישראל ועיין בקובץ הלכה ורפואה כרך ד' עמ' רצ'ג-רצ'ז'ז והושט שם ציון 32 בספר בית היוצר חלק א' מערכות א-ב' אותן ז', וכיון שנלמד משפק דם האדם שעיל הגוי להציל

סימן מה

כניתה לספק סכנה ועזרת ישראל מיד צר

ע"ז ופ"ה וספר שמידת שבת כהאלכתה חלק ב' פרק ס"ו הערכה קי"א ופרק ס"ח הערכה קכ"ד ומשמרת חיים (רגנסברג) סימן ג' ועוד.

במכתבך הבאת מה שכתבו אחרים שאין אדם חייב להזכיר את עצמו לספק סכנה כדי להציל חברו מודאי סכנה, והקשית במסכת ערובין דף מ"ה עמוד א' בברייתא שגוים שצרו על עיר הסמוכה לספר מוחליין עליהם את השבת אפילו אם באו על עסקי תבן וקש וכותב הרמב"ם בהלכות שבת פרק ב' הילכה כ"ג שמצוה על כל ישראל לשבות לאחריהם שבמוצר, ולאחר המצללים מכנים עצם לספק סכנה ולמה חיבים להציל, ולזה תרצה שם מירידי מדין כיבוש ארץ ישראל וכבר כתוב כן בספר ארץ חמדה שער א' פרק א' סימן י"א. ואינו נראה לע"ד וכל כעין זה היה לרמב"ם לפרש, ועיי"ש בהילכה כ"ד שכותב וכן ספינה ומטרפת בים וכו' עכ"ל ואינו משומ כיבוש הארץ וכן במשנה במסכת פסחים דף מ"ט עמוד א' שנו להציל מן הגויים ומן הנחר ומן הדלקה ומן המפללה עכ"ל כולם בחדא מחתא.

ואקדמיים בענייני כניתה לספק סכנה. התורה צוותה בדברים פרק ד' רק השמור לך ושמර נפשך מעד עכ"ל וכן נשמרתם מעד לנפשתיכם עכ"ל ומכאן למדו במסכת ברכות דף ל"ב עמוד ב' שהייב אדם להישמר מסכנה, ברם אין הלימוד פשוט כי הפסוקים עוסקים בזהירות בעבודת ה' ושמרות המצוות ולא

ב"ה, כ"ג ניפן תשנ"ז
לכוהב אחד

קבלתי מכתבך בערב החג. אלמלא חול המועד לא היה לי פנאי לענות כי אני טרוד בהגהת ספרי, אבל כיון שאסור לחקון הגהות מבית הדפוס במועד ואילו לכתוב על מסך המחשב ולהזכיר לזכרון בלי הדפסה הוא מחלוקת פוסקי זמננו لكن לצורך מצווה לעסוק בדברי תורה סמכתי על המקיפים והעלית רוב הדברים על המחשב במועד והדפסתי אותן לאחר החג. וגם כי היה בזה ממשום דבר האבד שלא אשכח את הדברים, ושם לא תהיה לי הזדמנות לחזור אליהם בזמן אחר וכך כמה מכתבים שקבלתי ביום האחרון ולא היה פנאי להסביר וכיון אידחו איזהו. ועוד שהוא תעניין שלי לכתוב בירורי הילכה ודומה לצורך המועד, וגם יש מתיירים עיקר כתיבת חדשיה תורה במועד לנו בודאי מותר באופן זה. וגם פשוט המנהג להקל להקליט בראשם קול במועד ואם כן הוא הדין להזין נתונים בדייסק"ט, ודעת הגרשוי"א זיל לאסור משום בונה נראתה שנמשכת מدة החזון איש בהלכות שבת סימן ג' סעיף ט' שיש אסור בונה בManufacturer כל השמלי ואילו אחרים מפקדים שאין בונה תקון כלי אלא שימוש בכלים וגם דעת הגמוני"ז וצילה"ה לא היה נהנה משיטת החזו"א בזה ואם כן הוא הדין בהזנתディיסק"ט. ועיין בעניינים אלה בשוו"ת יביע אומר חלק ד' חלק אורח חיים סימן מ"ז אות ד' ומשנה הלכות חלק ג' סימן

על לא תעמוד ועוד מצוות אבל השמייט והשבתו לו, כיוון שבהצלה על פי רוב יש צד של סכנה ואילו בהשבת אבידה ספק שלו קודם קודם לודאי של חברו. וזהו שבספר המצוות לא תעשה רצ"ז נקט שהצלה הטובע היא על ידי שהיה עי"ש ולעומת לו록 לו עז, והוא עוז שיש בשחיה צד סכנה כי לפעמים הטובע הנגבל נאחז במציל ומטביעו יחו עמו. וכן יש סכנה שהרודף הורג אף את המציל וכך במסכת סנהדרין דף פ"ב עמוד א' נהפרק זמרי והרג לפניהם עכ"ל ואף על פי כן מצויה להציל את הנרדף, ואם נקבע שלא היה צד סכנה למציל כלל אף לא על דרך המעות נמצאו מובלטים מצוות הצלה ברוב המקרים ולכן אין לדקדק בויה יותר מדי כמו שהביא במשנה ברורה סימן שכ"ט סעיף קטן י"ט.

ובזה כבר יש לדוחות ראיתך כי Mai Arija עיר הסמוכה בספר, הלא לפי הבריתא יוצאים להציל עיר שבפניהם הארץ כשצרו גויים עליה על עטקי נפשות ולדעת האחרונים שאין אדם חייב להנגיש עצמו לספק סכנה כדי להציל חברו מודאי סכנה שוב קשה למה מצויה על אחרים לצאת להציל. ואין להרץ של שcnן בפנים הארץ מצויה להציל מושום מצוות כיבוש הארץ שמא ילכדו הגויים את העיר, כי אם יו יש לצאת עליהם בפנים הארץ גם כשצרו על עטקי מן אטו גויים אינם לוכדים עיריות בגל התאות מן ועיר הצביעה בספר גופה תרכיה. אלא מוכחה שיוציאים עליהם מצויה להציל מן הסכנה ולא משום מצוות כיבוש, ובעיר הסמוכה בספר גם אם צרו על ענייני ממבייא לידי סכנה מה שאין כן בפנים הארץ. ואף על פי כן ניחא לדעת האחרונים כי הם יפרשו שהבריתא מירוי בהצלה שאין בה סכנה למצליל יותר מאשר בכל הצלה מליטאים ומרודף וכו' שאף על פי כן מצויה להציל, שהוא שהdagish הרמב"ם בהלכות שבת שמות מביא לידי סכנה מה שאין כן היום. ועיין בש"ת הרדב"ז ללשונות הרמב"ם סימן ר"ח שם כן חילק בין הספקות אלא שמיiri בנכנס לספק סכנה כדי להציל חברו, ומה שיטים שם הספק איינו מוכרע אלא נוטה אל ההצלה והוא לא יסתכן ולא הצל עבר על לא תעמוד על דם רעך עכ"ל אין פרושו שלא יסתכן כלל הפק דברי עצמו עי"ש, אלא פי שהספק נוטה לכך שלא יסתכן אף על פי שיש שם קצת סכנה וכתחלה דבריו שברואה את חברו טובע או ליטים באם עלי או חיה רעה גורתו שיש בכל אלה ספק סכנה למציל אפילו חייב להציל עכ"ל. ועיין בבני בניים חלק א' סימן מ"ג אותן ד' שדייקתי כן ברמב"ם הלכות רוצח פרק א' הלכה י"ד שכן כתוב שהיכול להציל ולא הצל עבר

בשמירת הגוף וכן במסכת שבאות דף ל"ז עמוד א' בעניין האיסור לקלל עצמו אינו מיידי בסכנה בדרך הטבע, ועיין בתורה תミמה ועוד יש לתרץ שמקפל ורכבי הלשון נדרש לרבות שמירת הגוף. ואולם לע"ד הוא מפרש בכתב אחר שם בפרק ב', אתה עברים בגין כל אותם בני עשו גור, ונשמרתם מאיד עכ"ל פי' כיוון שאמר ה' לא אתן לכם מארים עכ"ל אם כן להtaggorot באודם هو כנisa לסכנה לחינם ואסור ושלם נלמד לשאר סכנותות והוא פשוטו של מקרה, והמפרשים לא העירו בזה.

והנה אסור לאדם להכניס עצמו לסכנה מדין תורה שכן פסק הרמב"ם בהלכות רוצח פרק י"א הלכה ד' והשלחן ערוך בחושן משפט סימן תכ"ז סעיף ח', ולא בלבד לסכנה ברורה כלומר שייהרג ודאי או קרוב לדאי שהוא כמובן עצמו לדעת אלא גם לספק סכנה אסור מן התורה כמו שהביא בערור השלחן שם אות ח' מהבית יוסף בירושה דעה סוף סימן קט"ז, ומיהו בבית יוסף כתוב רק בלשון אפשר. והוא בסכנה קרובה ומהותית מה שאין כן סכנה רחואה ועלומה אינה בכלל האיסור אלא אם כן גורו בה חoil בהדייא, ולכן מותר לנכיז במכונית פונcit לעומת באוטובוס למרות שעשור התמורה בתאונות גביה יותה במכוניות כי אין זו אלא סכנה טטיטית ואני ניכרת וכן כל היוצא בה. ונראה שדברים אלה משתנים לפי הזמן והמקום, ולכן שער שבער א' אפשר היה לאסור עישון סיגריות כי הסכנה לא היתה מפורסמת ועל כוה אמרו במסכת שבת דף קכ"ט עמוד ב' ושאר מקומות כיון דרישו דשו ושומר פתאים ה' עכ"ל מה שאין כן היום. ועיין בש"ת הרדב"ז ללשונות הרמב"ם סימן ר"ח שם כן חילק בין הספקות אלא שמיiri בנכנס לספק סכנה כדי להציל חברו, ומה שיטים שם הספק איינו מוכרע אלא נוטה אל ההצלה והוא לא יסתכן ולא הצל עבר על לא תעמוד על דם רעך עכ"ל אין פרושו שלא יסתכן כלל הפק דברי עצמו עי"ש, אלא פי שהספק נוטה לכך שלא יסתכן אף על פי שיש שם קצת סכנה וכתחלה דבריו שברואה את חברו טובע או ליטים באם עלי או חיה רעה גורתו שיש בכל אלה ספק סכנה למציל אפילו חייב להציל עכ"ל. ועיין בבני בניים חלק א' סימן מ"ג אותן ד' שדייקתי כן ברמב"ם הלכות רוצח פרק א' הלכה י"ד שכן כתוב שה יכול להציל ולא הצל עבר

באיסור והיתר הארוך סימן נ'ישאות ל'יח כתוב, אם בודאי יהיה (כצ'יל) ג'יכ' הוא מסוכן עמו אין לו לסתן גופו מאחר שהוא חוץ מן הסכנה אף על פי שוראה בmittah' חברו כדודשין וחוי אחריך עמר, ולא מצינו חילוק בין סכנה למיתה ודאית עכ'יל. כוונת האיסור והיתר נראה למסכת בא' מציעא דף ס'ב עמוד א', שניט שהיו הולכים בדרך וביד אחד מהן קיתנו של מים אם שותין שנייהם מתים ואם שותה אחד מהם מגיע לישוב, דרש בן פטרוא מوطב שישתו שנייהם וימתו ואל יראה אחד מהם במות חברו, עד שבא ר' עקיבא ולימד וחוי אחיך עמר חייך קודמים לחוי חבירך עכ'יל שהאויה פרש שאם ישתו שנייהם ימותו בודאי, ולזה הוסיף שאסור גם להכנס לספק סכנה כדי להציג חברו כלומר שמאחר ואם רק הוא ישתה בודאי ינצל لكن אף על פי שאם שנייהם ישתו אפשר לשנייהם ינצל עדין כיון שגם אפשר שמותו אין לו להכנס לספק סכנה כזו. ושלא כשות' חות יאר סימן קמ'ז שכתב שرك אם שנייהם בודאי יmortו אין לאחד לחלק מיימי' עם חברו מה שאינו כן אם ספק ינצל שנייהם, אלא כדעת העמק דבר שאילתא קמ'ז אותן ד' אבל לא כפירושו בגמרא עי'יש. ומכל מקום מה שכתב האיסור והיתר שאם בודאי יהיה ג'יכ' הוא מסוכן עמו עכ'יל ממשמע שرك בספק הקרוב אל הסכנה אין לו להסתכן, מה שאינו כן בספק הגוטה אל ההצלה כלשון שות' הרדב'ז.

ואילו לדעת הגות מימניות על פי הירושלמי יש לו להכנס עצמו לעצמו לספק מיתה ממש כדי להציג חברו למיתה ודאית, לפי מה שכתבו אחרים שכונתו לירושלמי מסכת תרומות סוף פרק ח'. ז'יל הירושלמי שם, ר' אמי איתץ בסיפיספה ופי' בפני משה שנטאפס על ידי גולנים במקום סכנה הרבה. אמר ר' יונתן יכרך המת בסדין פ' שנתיאש ממנו ואין לו אלא להזכיר תרceği המת בשביל עצמו. אמר ר' שמעון בן לקיש עד דנאן קטיל אני מיתקטייל אני איזיל ומשיזיב לייה בחיליה פ' או אני אהרוג או אני נהרג אני אלך ואציל אותו בכח עכ'יל, ורק שיקש היה בעל גבריה כמו שמוספר במסכת גיטין דף מ'ז עמוד א' וכן שירץ שיציל את ר' אמי בכח ומכל מקום מבואר שכדי להציגו היה מכניס עצמו לספקת הריגה ממש ושלא כמו שכתב בשות' הרדב'ז בדעת הירושלמי. ריש לעין, דילמא ריש לקיש מידת חסידות קאמר

עמדו א' תניא (דברים כד) ואילו הוא נושא את נשוא, מפני מה עלה זה בכbesch ונתקלה באילן ומסדר עצמו למתה לא על שכרו עכ'יל ששם נלמד שכל שעשוה כדרך העולם לצורך מהיותו ופרנסתו אין בו ממש ונשמרתם מאד לנפשתיכם כמו שתכתב בשורת' נודע ביהודה מהדורא תנינה חלק יורה דעתה סימן י'. ולכן מותר לאדם להתרпрос כשורט או כבאי ושאר מקצועות אף על פי שמכניס את עצמו לספק סכנה, ומילא גם חייב לעשות כן כדי שלא לעשות מלאכתו רמייה שהרי משלימים לו משכורת עבור זה וצד כ' כיוון שמותר לו להסתכן שוב רמייה עלייה אסור לא לעמוד על דם רעך ולזוגמה חבלן המפרק מטען תבלה מה שאינו כן מי שאין תפקידו ברכך. ולע'ג גם תפקיד חברתי מקרי תפקיד ושפיר אדם נכנס לספק סכנה כדי להציגו אשתו ובנוו והמנעו כנבל ייחסב, וסמרק מיעקב במעבר יבק שהעביר נשיו ובניו ונתר לבודו.

ועוד נראה שכל שהוא דרך ישובו של עולם אינו אסור, וראיה לפ' דרכנו ממסתת ערוביין הנ'יל ושאר מקומות בש'ס שמקורו שער הסמוכה לספר היא מקום סכנה בין הארץ ישראל בין בבל ואף על פי כן לא מצינו אסור לדור שם וכמו שלא מצינו אסור לגור ברכך או חזוב לעוזבו אף על פי שישיבת קרלים קשה עין במסכת כתובות דף ק' עמוד ב' ופרש'י שאין שם אוור עכ'יל ומזוק לרביות, אלא כיון שכך דרכו של עולם לדור במקומות שונים לא שייך לאסור ממש ונשמרתם. ואם לא תאמר כן יהיה אסור לישב מדברות או ליבש ביצות וכו' כי תמיד יש שם צד סכנה, וגם נctrיך לניטוש ערים הסוכות בספר ואו יוז הגבול פנימה וההיפכה ערים חדשות לערים הסוכות לספר ואין לדבר סוף. ומטעם זה של יישוב העולם מותר להתיישב ביהודה וஸמרון גם כאשר מסוכן שם יותר מבפנים הארץ, ולמצאה ייחשב ולתוועת הרבים גם לרוב ראשונים החולקים על הרמב'ז בענין מצות יישוב וכיבוש הארץ כמו שכתבת בבני נים חלק ב' סימן מ'ב.

ובעיקר השאלה האם להכנס לספק סכנה כדי להציג חברו, הפסיקים נחלקו בות', ותחילת בהלכות רוצח סוף פרק א' על מה שתכתב הרמב'ם שהרואה רופף אחר חברו ולא הציגו עבר על לא תעמוד וגוי כתבו בהגותה מימניות דפוס קושטנטיניא שבירושלמי מסיק אפילו להכנס עצמו בספק סכנה עכ'יל. ואילו

ונמצא לפי דעת ספר חסידים הצלת מי שהרביכים צריכים לו עדיפה מהצלת היחיד בעולם וכל שכן הצלת רבים גופא ולע"ד הוא לכולי עולם וגם האיסור והיתר מודה לו. וכן הוא בים של שלמה במסכת בבא קמא פרק ו' סימן כ"ז לעניין לברוח מעיר שיש בה מגפה, שכותב שם"מ אם יש להציל בגופו או בממונו חיללה שימנע עצמו ויפרוש מצrather הציבור וכוכי ואם ח"ז ליכא נפקותא ביה כל כה"ג אמרין אל יעמוד אדם במקום טכנה עכ"ל ואלא אמרין אל יכול להציל שפיר יעמוד במקום טכנה. ומובואר יותר ב מגון אבריהם סוף סימן תקע"ד שהפרוש מן הציבור הינו שיש בידו להציל הציבור. בין בגופו לבין בממונו וכוכי עכ"ל הרי שהצלת הציבור שאני ודוחה ספק טכנה. ודע שוקנתי ע"ה אשת נעריו של הגמוני' וצלה'ה אשר תמונה ממנה לא נשתרמה, היהה בעיר סמוליאן כספרצה מחלת הדיזנטיריה ולא היה מי שיחלך מון לחולים והלכה היא וחילקה ונדקחה ומתה, וכתרה עשתה וקדוש ייאמר לה.

וכיוון שהצלת רביכים שאני, שוב אין להקשוט היאר תיתכן מצוה לצאת ולהציל עיר שצרו עליה גויים ולהלא אין אדם חייב להכנס עצמו לספק טכנה כדי להציל חברו מודאי טכנה, כי זה קאי בהצלת היחיד ולא רביכם. ואף שבאור שם הלכות רוצח פרק ז' הלכה ח' הוליכה ממה שרוצה בשוגג אינו יוצא מעיר מקלט פון ירגего גואל הדם ואפלו הוא שר צבא של ישראל צריכים לו עי"ש הרי שגם להצלת רביכים אסור להכנס עצמו לספק טכנה, בספר kali חמודה פרשת פנחס אותן א' דחה דבריו כי שם היא גורתו הכתוב, וקצת ראה לאמר כן כי וכי אסור לשישראל לטగור הדלת بعد גואל הדם כדי להגן על שר הצבא עד שיציל את ישראל ויוחור לעיר מקלט כמו שהקשה בתפארת ישראל במסכת מכות פרק ב' בכו"ז סוף אות ב'. ובצפנת פענה למסכת מכות דף י"א עמוד ב' פרש שאנו יוצא משומן של רגע ורגע עבר, ועוד עיין בעורך השלחן חוות שפט סימן תכיה' אות נ"ז.

ועוד כי הצלת ישראל מיד צר שבא עליהם יש לה גדר מלחמת מצוה כמו שכותב הרמבי'ם בהלכות מלכים פרק ה' הלכה א', ועיין בבני בנים חלק ב' מאמר ג' שהליך בין גדר מלחמה לבין פרטיה מלחמת רשות או חוכה וועל כן בעזרת ישראל מיד צר אין

ולא משום חוב וכן כתוב בספר עלי תמר על היירושלמי שם וזהה דברי הבית יוסף חוות שפט סימן תכ"ז שפרש בירושלמי שהייב אדם להכנס עצמו לספק טכנה כדי להציל חברו. ולע"ד דברי הבית יוסף נכונים, כי ריש לקיש היה גדול בתורה יותר מר'AMI שהיה צער ממנו ותלמידיו של ר' יהונתן חברו ולכן אייזו מידת חסידות היא להסתכן כדי להציל את ר'AMI, אדרבה מידת החסידות היא להפרק כמו שכותב בספר חסידים שנביא בסמור, ולכן כיוון שריש לקיש להסתכן כדי להצילו שמע מינה שסביר דדין הארץ. ומה שאמור ריש לקיש עד דאנא קטיל אלא מיתקטיל שם סעיף קטן ב' וערוך השלחן אותן ד'. ואולם לע"ד זהו להסתכן כדי להציל היחיד וכיריש לקיש להציל את ר'AMI שבחואה אין הלכה כירושלמי מה שאין כן להציל רביכם מצוה להיכנס לספק טכנה. עיין בספר חסידים סימן תרצ"ח שכותב, שנים שיטובים ובקשו אויבים להרוג אחד מהם, אם אחד תלמיד חכם והשני הדיות מצוה להודיעו לנמר הרגוני ולא חברו ר'ראובן בן איצטרובלי שביבש שירגוגו ולא לרבי עקיבא כי רביכים היו צריכים לו עקיבא עכ"ל ומירדי מידת חסידות ומזכה ולא חוכה כי אפלו בירושלמי לא אמרו שהייב למסור עצמו למיתה וודאית כדי להציל חברו. וקצת קשה בספר חסידים כי מלשון להרוג אחד מהם עכ"ל ממשע שהוגוים בקשר להרוג יהודי תלשחו ולא דוקא את התלמיד חכם ואם כן ההדיות והتلמיד חכם היו שווים בטכנה, והיה לו לאשמעין רבותא טפי שאפלו אם הדיות הוא מחוץ לטכנה מצוה שימסור עצמו וכdogmat ר'ראובן שלא היה בגזירות ההרגה. ועוד יש לדודק כי ר'עקבא היה גדול הדור וכל ישראל צריכים לו ומניין שהוא הדין להציל תלמיד חכם בעולם, ומהו בזה יש לאמר שר'ראובן אצל ר'עקבא דומה כהדיות אצל שאר ת"ה.

הוא מארץ ישראל, ועל זה תמהת הר' אפ"ר לפרש שכונת עיר הסמוכה לספר היא לעיר שוכנים בא יהודים בחוץ לארץ סמור לגבול הארץ ודרכה קל להכנס לארץ בקלות ולכבות אותה עכ"ל. והוא פריש רחוק וכמה תשובות יש בדבר, כי הנה רשי לא כתוב בשום מקום שעיר הסמוכה לספר מבילה בין ישראל לחויל, אלא בסמכת ערוביין שם כתוב עיר המבדلات בין גבול ישראל לגבול האומות עכ"ל ובביבות דף מ"ח עמוד ב' כרך המבדיל בין ארץ ישראל לארץ העמים עכ"ל ובנסחדין דף ב' עמוד א' כרך המבדיל בין ישראל לנכרים עכ"ל ושם דף קי"א עמוד ב' עיר של ספר בין מהוו עובדי כוכבים ליהו ישראל עכ"ל. ושורת דברי רשי' היא שאינו תלוי כלל בגבולות הארץ יישרל כפי שהובתו לאבות או לגובל קדושת הארץ אלא רק לגובל בין יישובי ישראל ליישובי הנוצרים ואפ"ל בתוכה ארץ ישראל, שכן מתחילה בית שני ישבו יהודים ביהודה ובגליל המבדיל בין מהוו היהודים למוחוי הנוצרים ולכך תקנו שבעיר הסמוכה לספר יצאים להגנתה אפ"ל בשבת טמא ילכודה ומשם מהיה הארץ פ"י שא"ר יישובי היהודים נוהה ליכבש לפניהם ואינו עניין למצות כיבוש הארץ. והוא הדמיון לבבל שאמרו בסמכת ערוביין שם בכל עיר הסמוכה לספר דמיון ותרגם א' נהרדעא ופרש"י שהיתה סמוכה לנכרים מצד אחד וליערות שישובין בהן בני גולה מצד שני עכ"ל.

וראייה שעיר הסמוכה לספר אינה בחוץ לארץ סמור לגובל הארץ ממסכת סנהדרין דף ט"ז עמוד ב' וקי"א שם לעניין עיר הנחתת, ז"ל וסמוכה לספר אפ"ל אחת אין עושים, מי טעמא שמא ישמעו נקרים ויתריבו את הארץ ישראל, ותיפוק לי דמקברך אמר רחמנא ולא מן הספר וכו' עכ"ל. ואם היא בחוץ הארץ מאיריא דרשא זו הלא הוא מקרה מלא כי תשמעו באחת שעריך אשר הר' אלקיך נתן לך לשבת שם וגוי עכ"ל ואין חוץ לארץ בכלל, אלא להבי דרישו מקרבר להוציא עיר בקזה היישוב היהודי אף על פי שcolaה בארץ ישראל. וכל זה אפ"ל לפי גרסת הרמב"ם והסמ"ג ורבנו ירוחם נקרים שצרו על עיריות ישראל וכו' עכ"ל ועיין בסמור בדרכיו חדשני המאירי וספר האגדה שגורטו כן, ולפי פרושך עיריות של הארץ ישראל, וכל שכן לפי גרסת הר"ץ ומאורות

מצות וורגתם כל זכר או צורך ברשות הסנהדרין ושאר דין. והנה עיקר מלמה הוא שהרגים נזהרים בה כהסביר המנחה חינוך במצבה תכ"ה ותר"ד, ולזה לא צריך קריא ורך אידך גלו מילתא לדעת מה נקרא מלמה וכבר ידענו שאין חושש בה לחוי היחיד, וזהי כוונת התוספות במסכת ערוביין שם בד"ה אי מצלח שתכתבו דמויחא מילתא מזקאמר נלחמים בקעילה קריליה מלמה וכו' עכ"ל וצדקו דברי אברך שליט"א. ולע"ד נלמד מפסוקים רבים שהתגוננות נגד האויב יש לה גדר מלמה, ובראשם בפרש בשלוח קומת מתן תורה וקדום הכניטה לארץ ויבא עמלק וילחם עם ישראל וגוי' ויאמר משה אל יהושע בחר לך אנשים וצא ולחם בעמלק וגוי' עכ"ל, ולא אמר ה' למשה כתוב זאת זכרון בספר וגוי' עכ"ל אלא אחר כך לזכות על המלחמה בעמלק מדור דור אבל לעצם התגוננות מעיקרא ושנקרת מלחמה לא הווצר משה לציווי. ובפרש בטלותך, וכי Tabao מלחמה בארץכם על הצר הצדר אתכם והרעתם בחצרות וגוי' עכ"ל הרי שהתגוננות נגד צר הבא עליהם נקרת מלחמה, ולא כחוב על הצר הצדר אתכם בארץכם כי דין הלחימה בצר אינו תלוי בארץ, ומה שת Cobb מלמה בארץכם עכ"ל בא לחלק בין הארץ לחויל לעניין התרוועה וכן אמרו בספר זוטא תיל' בארץכם והרעתם עכ"ל ועיין הפרוש בתורה שלמה שם והוא מספר ספרי אפרים. ושלא כמו שהבא משירי קרבן בירושלמי מסכת סوتה סוף פרק ח' שהמוקד לעזרת ישראל מיד צר הוא רק מלא תעמד על דם רעך, וגם לא כתוב שלא תעמד הוא המקור להתייר להסתכן במלחמה אלא שימוש המקור למצוה לעשות כן ודוק. ווסף דברי השירי קרבן בחילוק בין למעוטי עכו"ם מה שישבו לעתיד לבין עורות ישראל מיד צר שכבר בא הינו הר' מה שתכתב בספר הלכות מדינה חלק ב' שער ד' פרק א' אות ו', ודחתה אותו בקש.

�עוז דחית דברים שתכתבתי בבני בנים חלק ב' סימן כ'. ותחלילה במסכת ערוביין שם לגבי יוצאי להציל עיר הסמוכה לספר שפרש"י שהטעם הוא שמא ליכולה ומשם תהא הארץ נוהה ליכבש לפניהם עכ"ל ודייקתי שאם מטעם מצות כיבוש ארץ ישראל מי איריא שמשם תהיה הארץ נוהה ליכבש תיפוק לנו שער הסמוכה לספר היא גופא מהארץ ומצוות למנוע כיבושה כדי גויים והכמי מהפסיקתא רבתי ספר

תבן וקש יוצאי עליון בכל זין ומחללי' עליון את השחת פ"י מחוק שצורת קרובה יבוא מממן הקל לעיטקי נפשות עכ"ל וכדברי הראב"ז ואילו רוב שאר הראשונים הביאו לשון הסוגיא בסתם ולא גילו דעתם. וכן הלבוש בסימן שכ"ט העתיק דברי הראב"ז.

עוד והבא מפורש הר"ד ערامة על הרמב"ם, ואולם רק העתיק לשון רשי' בשינוי קצת ומה שבארנו ברשי' נבואר גם בו. ומה שהבא מספר צפנת פענה על הרמב"ם שכתב בהדי' שעיר הסמוכה לספר אינה גדר פקוח נשף רק משומן כיבוש עכ"ל, בתשובה משנת תר"ץ כתוב הפק מזה ואlama חור בו, וחיל צפנת פענה בהוצאה תשכ'ה סימן ק"ה: דברי הירושלמי דאמר חוכה אפילו בשבת להתחיל [מלחמה] לא ר"ל כיבוש של יהושע דסוטה דף מ"ד ע"ב, רק ר"ל בעכרים שצאו על עירות ישראל, וכן אמר שם חד בטוטה סוף פ"ח וזה כבר הביאה רבנו בפ"ב מהל' שבת הלכה כ"ג מהך דערובין דף מ"ד ע"ב ודף מ"ה, ומתק גבי רבים גם סתום מחללין שבת ובגי ייחיד רך בודאי. אך זה רק באחר, אבל ביהיד עצמו הנרדף מותר לחיל שבת אף סתם... אבל אחר אסור, רק אם יודע שרוצים להרגו וזה הר' דורה"ש דף כ"ג וערוביין דף מ"ה ובתוספה וכן מדיק רבנו, אבל מלחמת דין של כבוש ארץ ישראל בלבד ח"ז לדחות שבת... וכן הני'ם בין עיר הסמוכה לספר דערובין דף מ"ה ר"ל ג"כ וזה הוא גדר מחרתת... עכ"ל.

יהודה הרצל הגאון

והסמ"ק וארכחות חיים והמאירי בבית הבחירה והרא"ש והטור שכתו עירות של ישראל ופרשנה עירות של יהודים.

גם מה שפרש בדרכי האור זרוע דחוק מאד לע"ז, ועיין בספר האגדה שכותב גוים שצרו על עירות ישראל וכו' ובעיר הסמוכה לספר אפילו לא בא אלא על עסקינו וקשה מחללין עליה השחת ומהאי טעמא התירו עתה להחל ולצאת בכל' זין היכא דכחותים צרים על עירות כי סכת נפשות היא ליהודים הדרים בתוכה עכ"ל, הרי שדין עיר הסמוכה לספר ודין הצללה מצור בחו"ל הם מאותו הטעם של פקוח נשף והוא בדברי האור זרוע כפי שפרשתי שם. וכן כתוב בקרית ספר למבי"ט בהלכות שבת פרק ב', עכו"ם שצרו על עירות ישראל על עסקינו אין מחלلين עליהם את השבת דלא ניתן שבת לידיות אלא בסכנת נפשות וכו' בעיר הסמוכה לספר יוצאים עליהם שמא ילכדה ומשם תהא נוטה הארץ להכש לפניהם ואיכא סכת נפשות וכו' ומצוה על כל ישראל לעיל עכ"ל שפרש מיד משומן סכת נפשות כדאמר לעיל עכ"ל שהרשון רשי' שהוא גם כן משומן פקוח נשף כמו שהוא שוחחת מדברי האור זרוע.

ומה שכותבת שרוב מפרשיו הסוגיא לא פרשו כראב"ז סימן שט"ג שמנדרש בדבריו שמיצילים עיר הסמוכה לספר משומן פקוח נשף ולא משומן כבוש הארץ, לא ידענו מי הם, ועיין בחוזשי המאירי למסכת ערוביין שם וו"ל ובעיר הסמוכה לספר כל' שהוא קרובה לעירות האויבים, אפי' לא בא אלא על עסקינו

השמטה מסימן לה עמוד קמא

עמוד ב' במכר אשה לעוברה פרשי' שלא מכיר הגוף שלה אלא שהיא העובר מכור עכ"ל הרי שנדינם בעובר על שם סופו שיולד ודומה לסבירת חיל עליון שבת אחת כדי שישמר שבתות הרבה, אין עניין לפחות מארכעים יום כי אמרו שם שיש דרך עימור בכר DAOקמא באפי' ויקא עכ"ל לומר שעל ידי שנינה מנפוח קרסה של האשה המשוברת כשמעמידה כמחיצה בפני הרוח שפיר הוא עימור בעובר, הרי מيري בהוכר עוברה.

והנה במשנה במסכת ראש השנה שם פרשי' העובר מריח ריח תבשיל והוא מתואווה לו ואם אינה אוכלת שניהם מסוכנים עכ"ל, ולא תחן כלל שמה שמוסגדר כמים בעלמא ריח ויתואווה למשחו וכן הבין במשנה ברורה סימן תרי'ז בשער הצין שלדעת רשי' אין מאכילין מעוברת ביום הכהורות כדי להציג עובר פחות מארכעים יום, ושלא כהגראי אונטרמן ז"ל בספרו שבט מיהודה בשער החמישי וננדפס מוקדם בשנתון נועם כרך ז' שכותב שאין מי שחולק על הרמב"ז בנקודה זו. ומה שבמסכת סנהדרין דף פ"ה